

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

Komparativní výhody českých exportních firem

Bakalářská práce

Studijní program: B6208 – Ekonomika a management
Studijní obor: 6210R015 – Ekonomika a management mezinárodního obchodu
Autor práce: **Michaela Dobrá**
Vedoucí práce: PhDr. Ing. Pavla Bednářová, Ph.D.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Michaela Dobrá**
Osobní číslo: **E14000423**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Ekonomika a management mezinárodního obchodu**
Název tématu: **Komparativní výhody českých exportních firem**
Zadávací katedra: **Katedra ekonomie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Vymezení cíle práce
2. Teorie mezinárodního obchodu (historický kontext)
3. Definice komparativní výhody a osoba Davida Ricarda
4. Komparativní výhody českých exportních firem v oboru pivovarnictví
5. Vývoj mezinárodního obchodu na území České republiky v oboru pivovarnictví
6. Formulace závěru práce

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **30 normostran**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

NEUMANN, Pavel, Pavel ŽAMBERSKÝ a Martina JIRÁNKOVÁ. Mezinárodní ekonomie. Praha: GRADA Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3276-3.

RICARDO, David. On the principles of political economy, and taxation. London: John Murray, 1817.

SIRŮČEK, Pavel. Hospodářské dějiny a ekonomické teorie: vývoj, současnost, výhledy. Slaný: Melandrium, 2007. ISBN 978-80-86175-53-9.

SVATOŠ, Miroslav. Zahraniční obchod: teorie a praxe. Praha: GRADA Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2708-0.

Elektronická databáze článků Proquest (knihovna.tul.cz).

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Ing. Pavla Bednářová, Ph.D.

Katedra ekonomie

Konzultant bakalářské práce:

Michaela Bešťáková

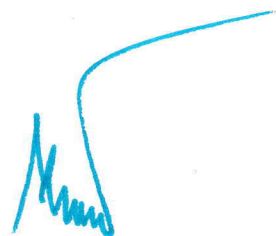
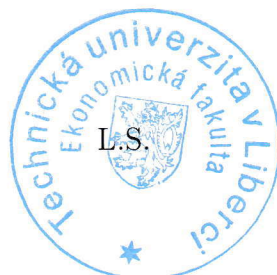
EDAG Production Solutions CZ s.r.o., Mladá Boleslav,
projektový koordinátor

Datum zadání bakalářské práce: **31. října 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. května 2018**

prof. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D.
děkan

prof. Ing. Jiří Kraft, CSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 31. října 2016

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum: 3.5. 2017

Podpis: Dobrá Michaela

Poděkování

Ráda bych poděkovala PhDr. Ing. Pavle Bednářové, Ph.D. za odborné vedení práce a udělené rady. Dále odbornému konzultantovi M. Bešťákové ze společnosti EDAG Production Solutions CZ s.r.o., Mladá Boleslav za užitečné rady a nápady, p. Mouchovi z pivovaru Rohozec za umožnění prohlídky a zodpovězení dotazů týkající se analytické části práce. A v neposlední řadě celé své rodině za podporu při psaní bakalářské práce.

Anotace – Komparativní výhody českých exportních firem

Bakalářská práce je zaměřena na analýzu komparativních výhod českých exportních firem v oboru pivovarnictví. Teoretická část práce poukazuje na významné ekonomické teorie od Merkantilismu přes alternativní teorie mezinárodního obchodu, až k teoriím absolutní a komparativní výhody. Původní teorie komparativních výhod D. Ricarda byla několikrát upravována pro reálnou ekonomiku. Další část práce je zaměřena na vývoj mezinárodního obchodu na území České republiky v oboru pivovarnictví, konkrétně v Budějovickém Budvaru, n.p. Třetí část je zaměřena na komparativní výhody České republiky. Z této části poté vychází část čtvrtá, komparativní výhody pivovaru Rohozec, a.s. Konkrétně je zde vysvětleno pět komparativních výhod, kterými pivovar disponuje. Mezi hlavní výhody patří např. investice a modernizace pivovaru, které mají vysoký podíl na růstu firmy nebo kvalita výrobků. Rohozecké pivo je bráno za pivo Českého ráje a vyhrálo několik soutěží nejen v České republice.

Klíčová slova

Komparativní výhoda, vývoj, teorie mezinárodního obchodu, export.

Annotation – Comparative advantages of the Czech export companies

This bachelor thesis is focused on analysis of comparative advantages of Czech export firms in the field of brewing beer. The theoretic part of this thesis shows significant economic theories from Mercantilism through alternative theories of international trade to theories of absolute and comparative advantage. The original theory of comparative advantages by D. Ricardo was altered many times for real economics. Next part of thesis is focused on development of international trade on the grounds of Czech Republic in the field of brewing beer, more specifically in Budějovický Budvar, n.p. The third part is focused on comparative advantages of the Czech Republic. Based on this part comes the fourth part, comparative advantages of beer brewery Rohozec, a.s., more specifically, there are five explained comparative advantages that the brewery is in dispose of. Some of the biggest advantages are, for example, investments and modernization of brewery that the high share on business growing or product quality. Rohozec beer is considered the beer of the Czech paradise and has won a few competitions even outside the republic.

Key words

Comparative advantage, process, theories of international business, export.

Obsah

Seznam ilustrací.....	9
Seznam tabulek.....	10
Úvod	11
1. Teorie mezinárodního obchodu.....	12
1.1. Merkantilismus	12
1.2. Klasická politická ekonomie.....	12
1.3. Neoklasická ekonomie	14
1.4. Alternativní teorie mezinárodního obchodu	15
2. Teorie absolutní výhody.....	16
3. Teorie komparativní výhody	18
3.1. Produkční funkce	20
3.2. Náklady obětované příležitosti	21
4. Britský ekonom David Ricardo.....	23
5. Vývoj mezinárodního obchodu na území České republiky v oboru pivovarnictví.....	25
5.1 Československé hospodářství v letech 1918 – 1938.....	25
5.2 Mezinárodní obchod v oboru pivovarnictví v letech 1918 – 1938; Budějovický Budvar, n.p.....	26
5.3 Československé hospodářství v letech 1938 – 1945.....	27
5.4 Mezinárodní obchod v oboru pivovarnictví v letech 1938 – 1945; Budějovický Budvar, n.p.....	27
5.5 Československé hospodářství v letech 1945 – 1989.....	28
5.6 Mezinárodní obchod v oboru pivovarnictví v letech 1945 – 1989; Budějovický Budvar, n.p.....	31
5.7 Vývoj hospodářství na přelomu 20. století a 21. století na území České republiky..	32

5.8 Mezinárodní obchod v oboru pivovarnictví ve 21. století; Budějovický Budvar, n.p.	35
6. Komparativní výhody České republiky	37
6.1 Zeměpisná poloha	37
6.2 Vysoká vzdělanost	38
6.3 Nízké mzdy a platy	39
7. Komparativní výhody českých exportních firem v oboru pivovarnictví	41
7.1 Základní informace o společnosti PIVOVAR ROHOZEC, a.s.	41
7.2 Sortiment společnosti.....	42
7.3 Komparativní výhody společnosti	43
7.3.1 Poloha pivovaru:.....	43
7.3.2 Investice a modernizace:	44
7.3.3 Rozmanitost exportních zemí:	45
7.3.4 Zaměstnanci:.....	46
7.3.5 Kvalita výrobků a výroba piva:	47
7.4 SWOT analýza pivovaru Rohozec, a.s.	48
Závěr.....	50
Literatura	53

Seznam ilustrací

Obrázek 1: Heckscherův a Ohlinův model.....	14
Obrázek 2: Komparativní výhoda, proces	19
Obrázek 3: Export pivovaru v letech 1929 – 1938.....	266
Obrázek 4: Export pivovaru v letech 1939 – 1944.....	288
Obrázek 5: Export pivovaru v letech 1950 – 1985.....	322
Obrázek 6: Elementární změny v ČSR po listopadu 1989	333
Obrázek 7: Export pivovaru v letech 1990 – 2010.....	366
Obrázek 8: Vývoj průměrné mzdy v ČR.....	40
Obrázek 9: Dotace EU v Pivovaru Rohozec	444

Seznam tabulek

Tabulka 1: Příklad absolutní výhody.....	16
Tabulka 2: Příklad komparativní výhody	18
Tabulka 3: Komparativní výhody a nevýhody ČR.....	37
Tabulka 4: Vzdělávání na území ČR.....	39
Tabulka 5: Sudové pivo.....	42
Tabulka 6: SWOT analýza pivovaru Rohozec, a.s.....	52

Úvod

Bakalářská práce je zaměřena na komparativní výhody českých exportních firem, se zaměřením na pivovarnictví. Podrobně je komparativní výhoda analyzována v pivovaru Rohozec, a.s. Důvodem výběru byla blízkost, známost a významnost pivovaru v regionu.

Komparativní a absolutní výhoda jsou jedním ze základních prvků mezinárodního obchodu. Tyto dvě teorie se doplňují, absolutní výhoda prezentuje, že země by se měla specializovat na takovou produkci výrobků, u kterých dosahuje nejnižších nákladů a nejvyšší produktivity v porovnání s jinými státy. Naopak komparativní výhoda tvrdí, že i stát, který nedisponuje absolutní výhodou, může mít zisk z mezinárodního obchodu. Je to vlivem nižších oportunitních nákladů v zemi výroby v porovnání s jinou zemí a jejími náklady. Tato teorie byla několikrát upravena, např. E. Heckscherem a B. Ohlinem.

Hlavním cílem práce je nalézt a vyhodnotit komparativní výhody firmy Rohozec, a.s. K dosažení hlavního cíle práce je nutné definovat téma komparativní a absolutní výhody z teoretického hlediska, dále vymežit historický kontext ekonomických teorií mezinárodního obchodu a dílčím cílem práce je analýza mezinárodního obchodu v oboru pivovarnictví na území České republiky. V práci bude zodpovězeno několik otázek, např. zda-li firma disponuje absolutní výhodou ve svém oboru podnikání, lze u této firmy definovat komparativní výhody a pokud ano, dokáže je pozitivně využít.

První analytická část se bude zabývat vývojem mezinárodního obchodu v pivovarnictví s konkrétním zaměřením na firmu Budweiser Budvar, n.p. Bude se jednat o analýzu exportu firmy v jednotlivých letech od roku 1929 – 2010 pomocí grafů. Druhá analytická část bude zaměřena na konkrétní komparativní výhody České republiky a pivovaru Rohozec, a.s.

Pivovar Rohozec, a.s. se nachází v blízkosti Turnova, v Českém ráji. Tradičním způsobem zde vyrábějí pivo, které oprávněně nazývají pivem Českého ráje. Mezi poslední úspěchy pivovaru patří např. Stříbrná pivní pečeť za speciální pivo Rohozec Třináctka nebo Zlatá pivní pečeť za lehké pivo Skaláczech.

1. Teorie mezinárodního obchodu

Od konce 16. století vznikl nespočet teorií a publikací, které se vyjadřují k mezinárodnímu obchodu. Merkantilisté byli jedni z prvních, kteří se snažili o definici některých teorií, avšak jejich nevědecký přístup byl často kritizován.¹

1.1. Merkantilismus

Ekonomické myšlení bylo Merkantilisty ovládáno zhruba od konce 16. století do druhé poloviny 18. století a většina Merkantilistů pocházelo z Francie a Anglie. Jejich teorie, která pojednávala o **bohatství národa a zásobě drahých kovů**, byl v podstatě způsob, jak by měli panovníci omezovat mezinárodní obchod. A to tak, že by měl být podporován vývoz a omezován dovoz.²

Metodou, jak zlepšit postavení státu v ostatní konkurenci, byla právě zásoba drahých kovů, která vedla k aktivní obchodní bilanci. Pokud byly prostředky vhodně investovány, bylo zřejmé, že se bohatství země zvyšovalo. Merkantilisté nepochopili mezinárodní dělbu práce a byli přesvědčeni, že když jeden národ v obchodě ztratí, druhý získá. Tudíž nevěděli, že existuje tvorba bohatství, která vzniká obchody mezi zeměmi.³

Nejvýznamnějším představitelem byl **Thomas Mun** (1571 – 1641), který nebyl tak radikální v názorech, jako ostatní Merkantilisté. Jeho kniha „**Bohatství Anglie ze zahraničního obchodu**“ byla vydána v roce 1664, tedy již po jeho smrti. Thomas Mun byl často obviňován za své názory, kde tvrdil, že není důležité mít aktivní obchodní bilanci se všemi státy, ale pouze postačí, když bude aktivní celková obchodní bilance.⁴

1.2. Klasická politická ekonomie

Období z konce 18. století a počátku 19. století se dá označit jako počátek klasické politické ekonomie. Toto období je charakteristické pro rozvoj manufakturní výroby a poté

¹ NEUMANN, Pavel, Pavel ŽAMBERSKÝ a Martina JIRÁNKOVÁ. Mezinárodní ekonomie. Praha: GRADA Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3276-3.

² Tamtéž

³ Tamtéž

⁴ Tamtéž

přechodem na strojovou výrobu. Hlavními představiteli byli Adam Smith, David Ricardo, Jean-Baptiste Say nebo **John Stuart Mill**.⁵

Tato teorie vychází z představy, že probíhající zákony v ekonomice jsou nezávislé na lidské vůli. Tyto zákony jsou teoretickým základem pro hospodářský liberalismus (=stát nezasahuje do ekonomiky a jejího vývoje). Nejznámějším projevem liberalismu je „neviditelná ruka trhu“.⁶

David Hume přispěl k teoriím mezinárodního obchodu patrně nejvýznamněji esejí „**Of Money**“ (O penězích), kde již zcela zřetelně definoval principy **kvantitativní teorie peněz**. Obecně je za autora považován D. Hume, ale tuto myšlenku patrně chápal již T. Munn. David Hume ve své esejí uvádí, že nárůst množství peněz v ekonomice (důsledek aktivní obchodní bilance) vede k růstu cen, a tudíž ke zhoršení cenové konkurenceschopnosti domácích podnikatelů. Dalšími esejemi jsou „**O obchodní bilanci**“ a „**O žárlivosti obchodu**“, kde je vysvětleno, že zahraniční obchod může být výhodný pro obě země. A ta země, která importu brání vlastně sama sobě škodí. Tyto dvě eseje se dají nepřímo formulovat jako principy absolutní výhody.⁷

Nejvýznamnějším dílem **Johna Stuarta Milla** byly „**Zásady politické ekonomie**“ a také rozšířil teorii komparativní výhody o teorii reciproční poptávky. Žamberský uvádí, „*Bude-li zahraniční poptávka po českém chlebu větší než domácí poptávka po zahraničním pivu, potom lze očekávat, že se výsledná relativní cena bude nacházet relativně blíže zahraniční relativní ceně a naopak*“. Z této teorie vyplývá, že konečná relativní cena bude pravděpodobně blíže relativní ceně ve větší zemi. A to z toho důvodu, že lze očekávat vyšší dovozy u větší země než u menší.⁸

⁵ ŠRÉDL, Karel. Mezinárodní ekonomie: (vybrané texty a příklady). Praha: Alfa, 2009. ISBN 978-80-87197-18-9.

⁶ Tamtéž

⁷ NEUMANN, Pavel, Pavel ŽAMBERSKÝ a Martina JIRÁNKOVÁ. Mezinárodní ekonomie. Praha: GRADA Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3276-3.

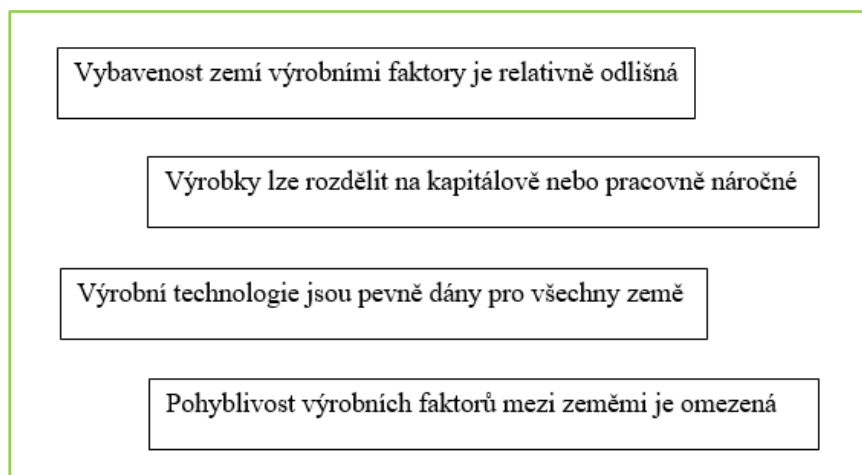
⁸ Tamtéž

1.3. Neoklasická ekonomie

Klasická ekonomie se soustředila na analýzu makroekonomických problémů, ale neoklasická ekonomie se zaměřila na chování mikroekonomických subjektů. Neoklasičtí ekonomové vycházejí ze dvou domněnek. Tržní mechanismus je nejdokonalejší přístroj a zasahování do tržního mechanismu ze strany státu je nezdravé.⁹

Na rozdíl od klasických teorií mezinárodního obchodu, které pracovaly pouze s výrobním faktorem práce, neoklasická ekonomie zahrnuje do modelu i kapitál. Nejvýznamnějším doplněním jsou **Heckscherův a Ohlinův model**, **Stolperův a Samoelsoňův model** a **Rybczynského efekt**.¹⁰

Na obrázku č. 1 je Heckscherův a Ohlinův model, který vychází z jednoduché myšlenky: země se liší svou relativní vybaveností výrobních faktorů. Tento model měl určité nedostatky, ale i přesto byl obecně respektovaný. Wassily Leontief podrobil Heckscherův a Ohlinův model empirickému testu, tzv. Leontiefův paradox.¹¹

Obrázek 1: Heckscherův a Ohlinův model

Zdroj: NEUMANN, Pavel, Pavel ŽAMBERSKÝ a Martina JIRÁNKOVÁ. Mezinárodní ekonomie. Praha: GRADA Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3276-3.

⁹ ŠRÉDL, Karel. Mezinárodní ekonomie: (vybrané texty a příklady). Praha: Alfa, 2009. ISBN 978-80-87197-18-9.

¹⁰ NEUMANN, Pavel, Pavel ŽAMBERSKÝ a Martina JIRÁNKOVÁ. Mezinárodní ekonomie. Praha: GRADA Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3276-3.

¹¹ Tamtéž

1.4. Alternativní teorie mezinárodního obchodu

Teorie dětských odvětví:

Autorem této teorie byl **Friedrich List**, německý ekonom. Tato teorie říká, že země by se měla plně zapojit do mezinárodního obchodu až poté, co bude její průmysl dospělý (= schopný konkurovat). Friedrich List tvrdil, že je nemožné, aby zaostalá země vytvořila vlastní konkurenceschopný průmysl. Doporučoval proto, aby země vybudovala svůj konkurenceschopný průmysl a až poté se zapojila do mezinárodního obchodu.¹²

Teorie zbídačujícího růstu:

Jagdish Bhagwati, indický ekonom, se zajímal o ekonomiku rozvojových zemí. A povšiml si, že firmy na změnu světové ceny jejich produkce, reagují opačně, než čekal. Podle této teorie totiž při snížení světové ceny zvyšují firmy objem vývozu a výroby, protože tak chtějí vyvážit poklesy svých příjmů v důsledku snížení světové ceny. Ale tato snaha vede k tlaku na další a další snižování světové ceny, vzniká začarovaný kruh a lidé v rozvojových zemích musí pracovat více, aby si udrželi své příjmy ve stejné úrovni.¹³

Teorie periferní ekonomiky:

Problémem rozvojových zemí se zabýval i argentinský ekonom **Raul Prebisch**, ve kterých ceny základních potravin a surovin rostou pomaleji než ceny průmyslových výrobků. V této teorii jsou rozvojové země označeny jako periferie a vyspělé země jako centra. Na vývozech rozvojových zemí se nejvíce podílí výrobky s nízkou přidanou hodnotou, na vývozech vyspělých zemí se podílí výrobky s vysokou přidanou hodnotou. Z pohledu periferie, tedy rozvojové země, dochází ke zhoršování směnných relací proto, že důchodová pružnost poptávky (= míra citlivosti poptávky na změnu důchodu) po výrobcích (s vysokou přidanou hodnotou) je vyšší než důchodová pružnost poptávky po výrobcích (s nízkou přidanou hodnotou). Důsledkem této teorie je rychlejší růst cen výrobků z vyspělých zemí a zhoršování směnných relací z pohledu rozvojových zemí.¹⁴

¹² NEUMANN, Pavel, Pavel ŽAMBERSKÝ a Martina JIRÁNKOVÁ. Mezinárodní ekonomie. Praha: GRADA Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3276-3.

¹³ Tamtéž

¹⁴ Tamtéž

2. Teorie absolutní výhody

Adam Smith (1723 – 1790) je uznáván jako autor této teorie a je popsána v jeho knize „**Pojednání o podstatě a původu bohatství národů**“. Adam Smith byl velkým kritikem Merkantilistů a jejich názory ve své knize vyvrací. Pochopil, že obchod, který probíhá díky svobodné vůli zúčastněných je prospěšný pro všechny strany a také vystihnul myšlenku mezinárodní dělby práce.¹⁵

Jeho nejvýznamnějším příspěvkem v teoriích mezinárodního obchodu je jednoznačně **teorie absolutní výhody**. Žamberský uvádí: „*Tato teorie říká, že země by se měla specializovat na výrobu těch výrobků, které je schopná vyrábět levněji (za použití menšího množství práce) než ostatní země.*“¹⁶

Aby teorie absolutní výhody fungovala, je nutné splnění několika předpokladů:

- nulové transakční náklady (nejsou podmínkou, ale mohou vše zkomplikovat),
- svobodný obchod mezi zeměmi (nezbytný předpoklad),
- konstantní výnosy z rozsahu,
- dokonalá mobilita pracovní síly mezi odvětvími,
- dokonalá imobilita pracovní síly mezi zeměmi,
- indiferentní produkt.¹⁷

K jednoduchému vysvětlení celého principu této teorie slouží model 2x2

Tabulka 1: Příklad absolutní výhody

	Jídlo	Auta
USA	2	8
Japonsko	3	6

Zdroj: Vlastní zpracování podle Van Marrewijk, C. (2009). Absolute advantage. Princeton:

Princeton University Press. Dostupné z:

<http://search.proquest.com/docview/189250799?accountid=17116>

¹⁵ NEUMANN, Pavel, Pavel ŽAMBERSKÝ a Martina JIRÁNKOVÁ. Mezinárodní ekonomie. Praha: GRADA Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3276-3.

¹⁶ Tamtéž

¹⁷ Tamtéž

Z Tabulky 1 vychází najevo, že Spojené Státy Americké potřebují osm jednotek k vyrobení jednoho auta, ale Japonsko potřebuje pouze šest jednotek. K výrobě jídla potřebují Spojené Státy Americké dvě jednotky a Japonsko tři jednotky. Pro Japonsko je tedy výhodnější výroba aut, má absolutní výhodu. Spojené Státy Americké mají absolutní výhodu ve výrobě jídla.¹⁸

Jedná se tedy o takovou produkci, která pro stát znamená vynaložení méně finančních prostředků, než musí vynaložit jiné státy. Země dosahuje nižších nákladů, v porovnání s ostatními státy zapojených do mezinárodního obchodu.¹⁹

Definice absolutní výhody ve zjednodušeném vyjádření: jedná se o porovnání výrobců zboží z hlediska jejich produktivity.²⁰

Teorie absolutní výhody je vlastně jakýmsi předchůdcem teorie komparativních výhod, protože i v případě, že země nemá žádnou absolutní výhodu, vyplatí se jí vstoupit na mezinárodní trh a obchodovat.

„Jediným účelem a smyslem veškeré výroby je spotřeba“ Adam Smith

¹⁸ Van Marrewijk, C. (2009). Absolute advantage. Princeton: Princeton University Press. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/189250799?accountid=17116>

¹⁹ MANKIWI, N. Gregory. Zásady ekonomie. Přeložil Milan SOJKA. Praha: Grada, 2009. Profesionál. ISBN 978-80-7169-891-3.

²⁰ Tamtéž

3. Teorie komparativní výhody

Tato teorie vznikla v době merkantilismu, který byl silně orientován proti mezinárodnímu obchodu a David Ricardo byl přesvědčen, že dlouhodobě by taková politika mohla zemi spíše omezovat než zvyšovat její bohatství.²¹

Komparativní výhoda je jedním z důležitých faktorů dnešního mezinárodního obchodu, přestože byla několikrát během století upravována a zdokonalována např. J. S. Millem nebo E Heckscherem a B. Ohlinem v jejich H-O modelu.²²

Teorie komparativní výhody dokazuje, že se zemi vyplatí zapojit se do mezinárodní dělby práce, i v takovém okamžiku, že není schopná vyrábět žádný produkt levněji než ostatní země.²³

Nejlepším a nejjasnějším vysvětlením této teorie je uvedení příkladu, dvě země a dvě komodity. Tedy podobným stylem jako u teorie absolutní výhody – model 2x2.

Tabulka 2: Příklad komparativní výhody

	Chléb	Víno
Domácí země	15	25
Zahraniční země	45	35

Zdroj: Vlastní zpracování podle NEUMANN, Pavel, Pavel ŽAMBERSKÝ a Martina JIRÁNKOVÁ. Mezinárodní ekonomie. Praha: GRADA Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3276-3.

Jak již z tabulky 2 vyplývá, domácí země má absolutní výhodu v produkci chleba i vína. Pokud má daná země absolutní výhodu při výrobě obou produktů, poté má komparativní výhodu při výrobě toho výrobku, kde je její absolutní výhoda relativně největší. A naopak země, která nemá absolutní výhodu u žádného z výrobků, má komparativní výhodu při výrobě produktu, u kterého je absolutní nevýhoda relativně nejmenší.²⁴

²¹ Kniha ekonomie. Praha: Euromedia Group - Knižní klub, 2014. Universum. ISBN 978-80-242-4498-3.

²² SOUKUP, A. Mezinárodní ekonomie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-197-7.

²³ NEUMANN, Pavel, Pavel ŽAMBERSKÝ a Martina JIRÁNKOVÁ. Mezinárodní ekonomie. Praha: GRADA Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3276-3.

²⁴ Tamtéž

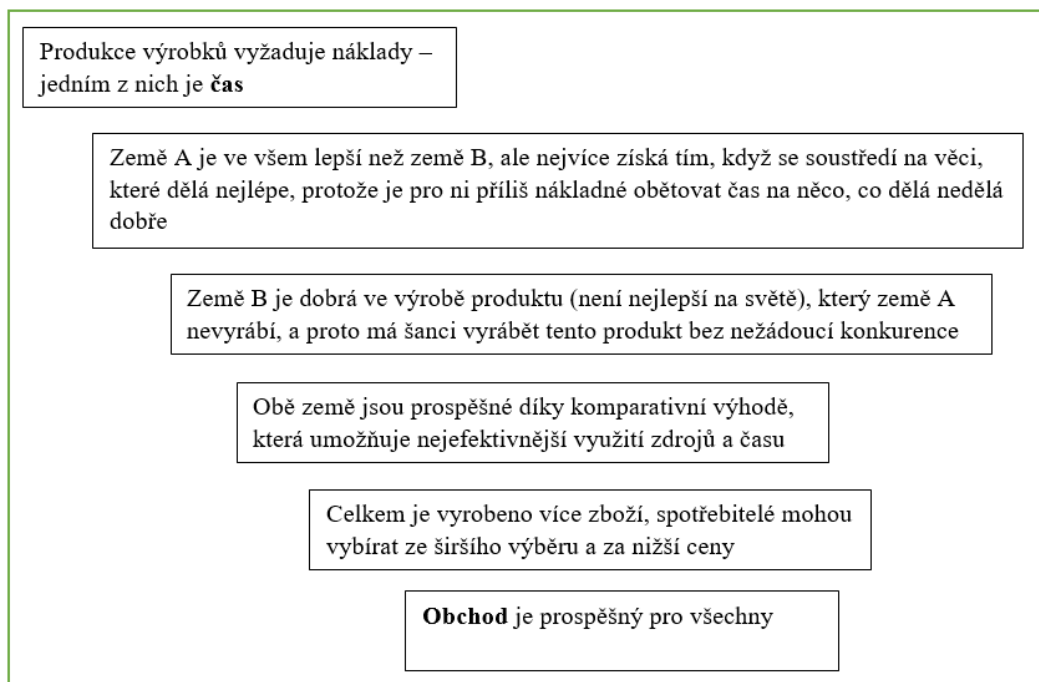
Relativní cena chleba vyjádřená množstvím piva:

- V domácí zemi = $1/2$,
- V zahraniční zemi = $4/3$,

Domácí ekonomika: levnější chléb – komparativní výhoda,

Zahraniční ekonomika: levnější víno – komparativní výhoda.²⁵

Ve zjednodušeném vyjádření lze tedy komparativní výhodu definovat jako relativně největší absolutní výhodu – země má absolutní výhodu v produkci obou komodit. Nebo ji lze vyjádřit jako relativně nejmenší absolutní nevýhodu – země má absolutní nevýhodu při výrobě obou komodit.²⁶ Na obrázku 2 je znázorněn princip komparativní výhody ve zjednodušené ukázce, formou jednotlivých kroků procesu.

Obrázek 2: Komparativní výhoda, proces

Zdroj: Vlastní zpracování podle Kniha ekonomie. Praha: Euromedia Group - Knižní klub, 2014. Universum. ISBN 978-80-242-4498-3.

²⁵ NEUMANN, Pavel, Pavel ŽAMBERSKÝ a Martina JIRÁNKOVÁ. Mezinárodní ekonomie. Praha: GRADA Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3276-3.

²⁶ Tamtéž

V sedmé kapitole knihy „Zásady politické ekonomie a zdanění“, která se jmenuje „O zahraničním obchodu“, David Ricardo uvádí, že žádné rozšíření zahraničního obchodu bezprostředně nezvýší sumu hodnot v zemi, ale velmi se tím zvýší množství zboží na trhu. Hodnota veškerého zahraničního zboží je měřena množstvím půdy a práce, které se za zboží směňují.²⁷

3.1. Produkční funkce

Pojem produkční funkce vyjadřuje vztah mezi maximální technologicky dosažitelnou výší výstupů a množstvím výrobních faktorů (práce, půda, kapitál), které byly použity k dosažení daného výstupu. Produkční funkce vyjadřuje maximální množství výstupu (Q) za dané jednotkové časové období, které lze z daného množství vstupů získat.²⁸

Často je taky využíván pojem **produkční množina**, kde tato množina představuje všechny možné kombinace výstupů, kterých je možné dosáhnout při všech technologicky dosažitelných kombinacích vstupů. **Produkční funkce** každé kombinaci vstupu přiřazuje vždy maximální úroveň výstupu a tím je odlišná od produkční množiny.²⁹

Krátké a dlouhé období:

- krátké období (SR) je období, ve kterém je alespoň jeden fixní výrobní faktor (kvalita a kvantita se nemění). Pokud jsou dva výrobní faktory, za fixní vstup je považován kapitál,
- dlouhé období (LR) je období, ve kterém jsou všechny výrobní faktory variabilní a podniky mají možnost uvažované dva vstupy substituovat.³⁰

²⁷ RICARDO, David. On the principles of political economy, and taxation. London: John Murray, 1817.

²⁸ BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA a Roman SVOBODA. Mikroekonomie: teorie a praxe. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-453-4.

²⁹ Tamtéž

³⁰ Tamtéž

Veličiny, které jsou určovány na základě produkční funkce:

- celkový produkt (TP) = maximální množství produkce Q, které lze dosáhnout s pomocí daných výrobních faktorů,
- mezní produkt (MP) = změna TP, pokud se zvýší množství výrobních faktorů o jednotku,
- průměrný produkt (AP) = objem produkce připadající na jednotku výrobního faktoru.³¹

Hranice produkčních možností:

Země se musí rozhodnout, jakou produkci bude vyrábět a jakou produkci výrobků omezí, protože výrobní možnosti dané země jsou omezené.³²

Hranice produkčních možností = nejvyšší množství jednoho výrobku, který může být vyprodukován, při ohledu na výrobu dalšího výrobku.³³

3.2. Náklady obětované příležitosti

Volba toho, jakých zdrojů bude využito na realizaci nějakého záměru, vždy znamená **obětování** jiného ze záměrů. Obětování jiných rozhodnutí znamenají náklady na realizovaný záměr, které představují ztráty a mají podobu alternativních nákladů. Náklady příležitosti = hodnota toho, čeho se vzdáme, abychom získali něco jiného.³⁴

Náklady obětované příležitosti = hodnota nejlepších nerealizovaných alternativ. Promítají se do každé ekonomické události, která je důsledkem rozhodování každého podnikatelského subjektu. Při rozhodování je nutné brát je v úvahu.³⁵

³¹ BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA a Roman SVOBODA. Mikroekonomie: teorie a praxe. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-453-4.

³² KRUGMAN, P.R. and Maurice OBSTFELD. International Economics: Theory and policy. Boston: Addison Wesley, 2009. ISBN 978-0-321-55398-0.

³³ Tamtéž

³⁴ BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA a Roman SVOBODA. Mikroekonomie: teorie a praxe. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-453-4.

³⁵ Tamtéž

Lze tedy konstatovat, že člověk by se měl věnovat té činnosti, kde jsou dané náklady obětované příležitosti nejmenší a poté má firma v této činnosti komparativní výhodu.

4. Britský ekonom David Ricardo

David Ricardo se narodil v roce 1772 (Londýn) do rodiny bohatého židovského burzovního makléře. Jeho vzdělání nebylo nijak dlouhé, trvalo pouhé dva roky na obchodní škole a poté pracoval ve firmě svého otce. Avšak z náboženských důvodů se v mládí se svým otcem rozchází a samostatně vstupuje na burzu. Ve svých 25 letech se stal milionářem, a to díky své schopnosti, zkušenostem z domova a přátel. Po zbohatnutí si plní své sny z mládí a studuje matematiku, fyziku nebo chemii.³⁶

Na konci prvního desetiletí 19. století poprvé vystupuje David Ricardo na veřejnosti jako ekonom. Jistí angličtí životopisci se domnívají, že Ricardův přechod k politické ekonomii byl náhodný. Tvrdí, že náhodou narazil na Smithovo dílo – Bohatství národů, ale není to pravda, byl to vzdělaný člověk a v oboru politické ekonomie začal působit, když měl za sebou přírodovědecké vzdělání.³⁷

Od počátku druhého desetiletí 19. století se David Ricardo již naplno věnuje politické ekonomii. Jeho pozornost nejprve směřuje na otázky peněžního oběhu, jelikož v té době to bylo velmi aktuální téma. Jeho první prací byla „**Cena zlata**“, anonymní stať, která vyšla v roce 1809 a vyvolala řadu námitek. Ricardo tuto práci přepracovává a znovu vydává v roce 1811 pod novým názvem „**Vysoká cena zlata jako důkaz zhodnocení bankovek**“. Během několika dalších let vydává Ricarda díla jako „**Odpověď na praktické poznámky p. Bosanqueta ke zprávě výboru o zlatých prutech**“ nebo „**Návrh hospodárního a stabilního peněžního oběhu**“.³⁸

Rok 1817 a nejdůležitější Ricardova práce „**Zásady politické ekonomie a zdanění**“ vytvoří éru v dějinách politické ekonomie. Dalo by se říci, že všechny jeho předchozí práce byly jakýmsi úvodem do jeho hlavního díla. Tato kniha byla přijata nadšeně průmyslovou buržoazií a nevlídně přívrženci landlordismu (landlordista = pozemkový vlastník). Práce Davida Ricarda „**Zásady politické ekonomie a zdanění**“ je vrcholným dílem klasické

³⁶ RICARDO, D. Zásady politické ekonomie a zdanění. Praha: Státní nakladatelství politické literatury, n. p., 1956. 56/I-9.

³⁷ Tamtéž

³⁸ Tamtéž

buržoazní ekonomie a dává dohromady nejjasněji všechny jeho názory, silné a slabé stránky nebo ho ukazuje jako pokrokového buržoazního myslitele.³⁹

Základem celého učení Davida Ricarda je **hodnota**. Za zdroj hodnoty považuje práci (stejně jako Adam Smith). V teorii hodnoty navazuje na dílo Adama Smitha a poukazuje na její nedostatky, dále ji rozvádí a kritizuje.⁴⁰ O hodnotě David Ricardo mluví v knize „Zásady politické ekonomie a zdanění“ v první kapitole „O hodnotě“ v oddílu I a to následně: „Zboží, které je užitečné, odvozuje svou směnnou hodnotu z dvojího pramene – ze své vzácnosti a z množství práce potřebné k jeho výrobě“.⁴¹

Práce Davida Ricarda nezasahovala pouze do jeho vlastních děl, ale své poznámky měl i k dílu „Základy ekonomické teorie“ nebo jeho korespondence, parlamentní řeči a různé výpovědi. Jeho charakteristickým rysem byla sebekritičnost a svědomitost.⁴²

V roce 1819 byl David Ricardo vybrán jako zástupce do parlamentu a vystupoval zde jako obhájce buržoazie, patřil k radikálnímu opozičnímu křídlu. Bojoval za svobodu odborového sdružení dělníků nebo svobodu obchodu.⁴³

„Úbytek peněz v jedné zemi a jejich rozmnožení v jiné zemi nepůsobí pouze na cenu jedné, ale na ceny všech komodit“ David Ricardo

³⁹ RICARDO, D. Zásady politické ekonomie a zdanění. Praha: Státní nakladatelství politické literatury, n. p., 1956. 56/I-9.

⁴⁰ Tamtéž

⁴¹ RICARDO, David. On the principles of political economy, and taxation. London: John Murray, 1817.

⁴² RICARDO, D. Zásady politické ekonomie a zdanění. Praha: Státní nakladatelství politické literatury, n. p., 1956. 56/I-9.

⁴³ Tamtéž

5. Vývoj mezinárodního obchodu na území České republiky v oboru pivovarnictví

Mezinárodní obchod se vyvíjí jako celek, v různých oborech nebo ho lze sledovat v jednotlivých firmách, státech, producentech atd. Vývoj mezinárodního obchodu na území České republiky v oboru pivovarnictví je popisován z pohledu firmy Budějovický Budvar, n.p.

5.1 Československé hospodářství v letech 1918 – 1938

28. října 1918, to je datum vzniku Československé republiky, jejímž prezidentem byl až do roku 1935 T. G. Masaryk. Československá republika se skládala z územních celků Slovenska, českých zemí a Podkarpatské Rusi.⁴⁴

V období Rakouska-Uherska se jednotlivé části, které teď byly spojeny v jeden stát, vyvíjely ekonomicky jinak rychle. A rozdíly ve východní a západní části byly znatelné ještě několik let po vzniku Československé republiky.⁴⁵

Hospodářská krize propukla v roce 1921 a ještě v roce 1923 doznívala. V roce 1922 se více než trojnásobně zvýšil kurz koruny k zahraničním měnám, během roku 1923 nastala stabilizace koruny. Na New yorské burze měla koruna v letech 1923 – 1932 stálý kurz, a to $100 \text{ Kč} = 2,96 \text{ USD}$.⁴⁶

Jedním z charakteristických znaků 20. let bylo zavádění racionalizace. Zájmové organizace dělnictva a menší podnikatelé byli nespokojeni, ale racionalizace vedla k růstu intenzity práce.⁴⁷

Další krize postihla území Československé republiky v letech 1929 až 1933, ale doznívala až do začátku roku 1936. Oživení ekonomiky bylo velmi krátké, neboť již v roce 1937

⁴⁴ SIRŮČEK, Pavel. Hospodářské dějiny a ekonomické teorie: (vývoj, současnost, výhledy). Slaný: Melandrium, 2007. ISBN 978-80-86175-53-9.

⁴⁵ Tamtéž

⁴⁶ Tamtéž

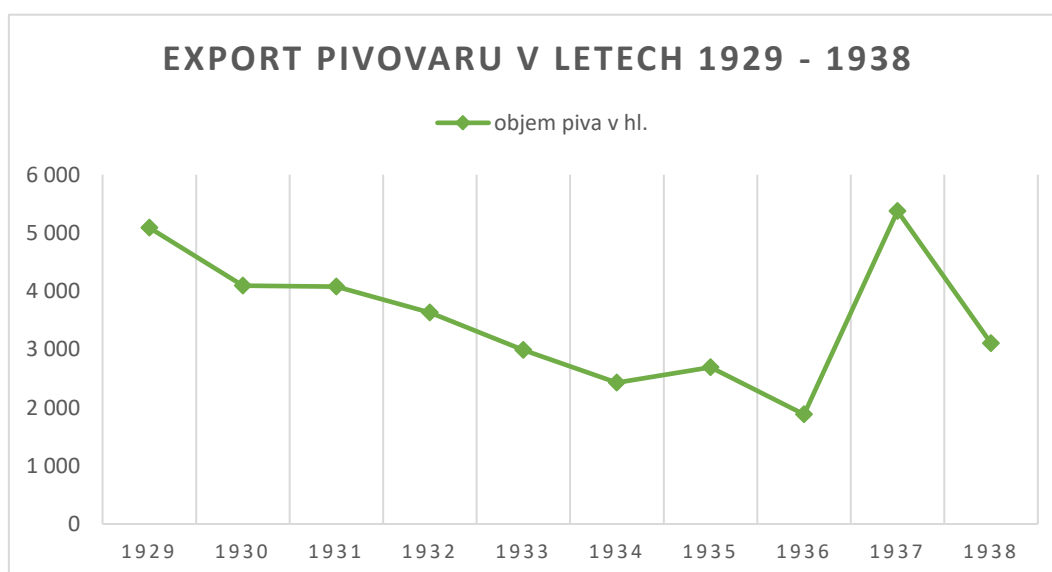
⁴⁷ Tamtéž

nastala nová krize. Československé hospodářství ztratilo pozice na světovém trhu a zhoršila se i životní úroveň obyvatelstva.⁴⁸

5.2 Mezinárodní obchod v oboru pivovarnictví v letech 1918 – 1938; Budějovický Budvar, n.p.

Pivovarnictví bylo po válce silně poničeno, z 92 předválečných pivovarů obnovilo svou činnost pouze 28 pivovarů. Také zde stále přetrvával problém se získáváním surovin pro výrobu piva. Během první světové války došlo téměř k zastavení exportu piva. Až v roce 1928 se podařilo dosáhnout 18 % předválečného vývozu. Ve třicátých letech pracovalo v pivovaru zhruba 350 osob a platy se pohybovaly mezi 875 – 1 080 Kč měsíčně.⁴⁹

Obrázek 3 ukazuje export pivovaru od roku 1929 do roku 1938. Dřívější záznamy nejsou bohužel známy. Jak z obrázku vychází, nejvyšších čísel bylo dosaženo v roce 1937. Naopak nejméně pivovar vyvezl v roce 1936. Je tedy viditelný velmi zajímavý meziroční nárůst vývozu piva této společnosti.

Obrázek 3: Export pivovaru v letech 1929 – 1938

Zdroj: Vlastní zpracování podle HAJN, Ivo. Budweiser Budvar: (1895-2015). České Budějovice: Budějovický Budvar, n.p., 2015, 159 s. ISBN 978-80-260-9000-7.

⁴⁸ SIRŮČEK, Pavel. Hospodářské dějiny a ekonomické teorie: (vývoj, současnost, výhledy). Slaný: Melandrium, 2007. ISBN 978-80-86175-53-9.

⁴⁹ HAJN, Ivo. Budweiser Budvar: (1895-2015). České Budějovice: Budějovický Budvar, n.p., 2015, 159 s. ISBN 978-80-260-9000-7.

5.3 Československé hospodářství v letech 1938 – 1945

29. září 1938, na konferenci čtyř velmocí v Mnichově, podepsali zástupci Francie, Velké Británie a Německa tzv. **Mnichovskou dohodu** a území Československé republiky propadlo na sedm let nacistickému režimu, kterému dominoval Adolf Hitler.⁵⁰

Toto období se také někdy nazývá obdobím válečného řízeného hospodářství a vyznačovalo se několika hlavními rysy:

- státní řízení průmyslové výroby a oběhu zboží,
- centrální regulace zemědělské produkce,
- **kontrola zahraničního obchodu a mezistátního platebního styku,**
- státní řízení cen a mezd,
- rozmisťování pracovních sil,
- přidělový systém v zásobování.⁵¹

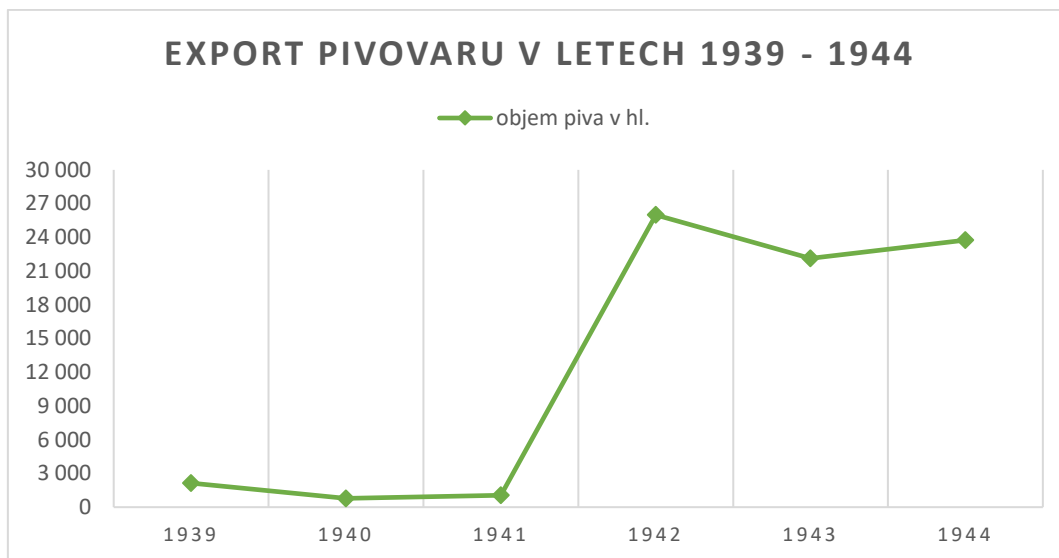
5.4 Mezinárodní obchod v oboru pivovarnictví v letech 1938 – 1945; Budějovický Budvar, n.p.

Přes veškerou snahu pivovarů export piva velmi rychle klesal, bylo to především z důvodu nastavených pevných kvót pro vývoz. Do roku 1942 vyvážel Budějovický Budvar, n.p. např. do Albánie, Itálie nebo Švédska. Po tomto roce se pivo vyváželo ve velmi malém množství do Říše, Itálie a Jugoslávie.⁵²

⁵⁰ SIRŮČEK, Pavel. Hospodářské dějiny a ekonomické teorie: (vývoj, současnost, výhledy). Slaný: Melandrium, 2007. ISBN 978-80-86175-53-9.

⁵¹ Tamtéž

⁵² HAJN, Ivo. Budweiser Budvar: (1895-2015). České Budějovice: Budějovický Budvar, n.p., 2015, 159 s. ISBN 978-80-260-9000-7.

Obrázek 4: Export pivovaru v letech 1939 – 1944

Zdroj: Vlastní zpracování podle Vlastní zpracování podle HAJN, Ivo. Budweiser Budvar: (1895-2015). České Budějovice: Budějovický Budvar, n.p., 2015, 159 s. ISBN 978-80-260-9000-7.

Z obrázku 4 je čitelný export pivovaru mezi léty 1938 až 1944. Hodnota z roku 1945 není známá. Údaje z let 1942 až 1944 jsou však velmi nepravděpodobné a nikdo neví, jak k nim předseda správní rady na prvním poválečném zasedání došel. Tento obrázek je tedy zavádějící a věrně nekopíruje reálné výsledky v mezinárodním obchodě pivovaru.

5.5 Československé hospodářství v letech 1945 – 1989

Období v letech **1945 až 1948** bylo vyznačováno obnovou ekonomiky. Po druhé světové válce byla většina odvětví silně poznamenána a cílem bylo vrátit jejich úroveň do roku 1937. Obnova hospodářství byl proces, ve kterém bylo nutné vyřešit situaci zásobování lidí jídlem, činnost průmyslových podniků, zemědělství a infrastrukturu.⁵³

V roce 1946 byl zvolen prezidentem Klement Gottwald a jeho vláda přijala **Budovatelský program**, kde hlavním cílem byl přechod na plánování a již na podzim roku 1946 byl vyhlášen dvouletý plán obnovy národního hospodářství.⁵⁴

⁵³ SIRŮČEK, Pavel. Hospodářské dějiny a ekonomické teorie: (vývoj, současnost, výhledy). Slaný: Melandrium, 2007. ISBN 978-80-86175-53-9.

⁵⁴ Tamtéž

Důležitým rokem pro československou ekonomiku byl rok **1948**, kdy došlo k převratu politického systému a až do roku 1989 byla Československá republika pod monopolní nadvládou politické strany KSČ. Mezi hlavní cíle hospodářské politiky patřilo vybudování materiální výrobní základny pro potřeby socialismu, **potlačení kapitalismu** a jedno-sektorová ekonomika.⁵⁵

Od roku 1949 bylo rozhodnuto o pětiletém plánu (tzv. **pěliletka**), jehož obrysy se začínaly rodit již na konci roku 1947 a jehož hlavním cílem bylo zvýšení životní úrovně lidu. První pětiletý plán byl silně ovlivněn válečnými konflikty, ale i stalinismem. Na počátku téhož roku se Československá republika stala jedním ze zakládajících členů RVHP.⁵⁶

V 70. letech 20. století došlo k silnému odklonu od **třetího pětiletého plánu** a hospodářství bylo pouze kontrolováno operativními ročními plány. V roce 1963 došlo k poklesu národního důchodu o 2 % a za období mezi roky 1961 a 1965 nepřesáhl průměrný roční přírůstek národního důchodu 2 %, zemědělská výroba stagnovala a efektivnost celého hospodářství nebyla ideální.⁵⁷

Čtvrtý pětiletý plán, který byl mezi lety 1966 a 1970 obsahoval pouze úzký okruh ukazatelů, které se daly rozřadit do tří časových etap:

- **1966 – 1967:** oživení hospodářství, zahájení reformy,
- **1968:** rok reformy,
- **1969 – 1970:** období normalizace.⁵⁸

Hospodářský vývoj po roce 1970 vedl k rozvoji ekonomiky a z toho vycházel i pátý pětiletý plán (1971 – 1975), ve kterém bylo stanoveno nižší tempo hospodářského růstu, ale

⁵⁵ SIRŮČEK, Pavel. Hospodářské dějiny a ekonomické teorie: (vývoj, současnost, výhledy). Slaný: Melandrium, 2007. ISBN 978-80-86175-53-9.

⁵⁶ Tamtéž

⁵⁷ Tamtéž

⁵⁸ Tamtéž

se zdůrazněním na efektivitu výroby. Tato pětiletka byla jediná, která splnila většinu cílů a makroekonomické ukazatele se vyznačovaly nezvyklou pravidelností.⁵⁹

Hlavním cílem **šestého pětiletého plánu** (1976 – 1980) byl rozvoj elektrotechnického průmyslu, a to proto, že úroveň tohoto odvětví silně zaostávala za světovou špičkou. V tomto pětiletém období byl hlavní příčinou deficitu obchodní bilance nerovnoměrný vývoj importních a exportních cen, zahraniční obchod Československé republiky skončil v pasivním saldu. Dalším problémem bylo zadlužení v konvertibilních měnách, které neustále rostlo. Úvěry byly čerpány na dovoz strojů a na nákup zemědělských produktů. Ve druhé polovině 70. let 20. století bylo u převážné většiny makroekonomických ukazatelů dosaženo nejvyšších přírůstků po dobu všech pětiletých plánů. V těchto letech se odstup československé ekonomiky za světovými špičkami výrazněji prohluboval.⁶⁰

Sedmý pětiletý plán, v období od roku 1981 do roku 1985, měl spoustu specifických rysů. Tento plán nepočítal s přírůstkem surovinových, energetických a materiálových vstupů do výroby, dále se snížil přírůstek obyvatelstva v produktivním věku nebo byl podíl investic na národním důchodu snížen, a to v rámci udržení úrovně spotřeby obyvatelstva. Na počátku 80. let byl československý vývoz zkomplikován vleklou hospodářskou recesí v kapitalistickém světě. Nové exportní restriktce měly i politický podtext, ale západní země k nim přistoupily a seznam zakázaného dováženého zboží se opět rozšířil, a to zejména o elektroniku. Zároveň se ale na počátku 80. let podařilo dosáhnout aktivní bilance v zahraničním obchodě, a to i v obchodování s tržními ekonomikami. Tímto krokem byly položeny předpoklady ke snižování zadluženosti Československé republiky ve volně směnitelných měnách.⁶¹

Celkové hodnocení hospodářství v 50. – 80. letech 20. století – **pozitivní jevy**:

- vyrovnanost státního rozpočtu,
- poměrná stabilita cen,

⁵⁹ SIRŮČEK, Pavel. Hospodářské dějiny a ekonomické teorie: (vývoj, současnost, výhledy). Slaný: Melandrium, 2007. ISBN 978-80-86175-53-9.

⁶⁰ Tamtéž

⁶¹ Tamtéž

- vyšší úročení vkladů (v porovnání s vývojem životních nákladů),
- neexistující nezaměstnanost,
- dostupnost škol nebo autobusové dopravy.⁶²

Nutno podotknout, že vzdělanost v Československé republice po listopadovém převratu v roce 1989 byla nejlepší ze všech postkomunistických zemí.

Celkové hodnocení hospodářství v 50. – 80. letech – **negativní jevy:**

- pomalé uplatňování vědeckotechnického pokroku v praxi,
- nízká kvalita vyráběných výrobků,
- úzký výběr z nabídky na vnitřním trhu, nedostatek některého zboží,
- neuspokojení poptávky po zboží denní potřeby,
- nadměrné rozestavenosti, nízká efektivnost ve využívání fondů.⁶³

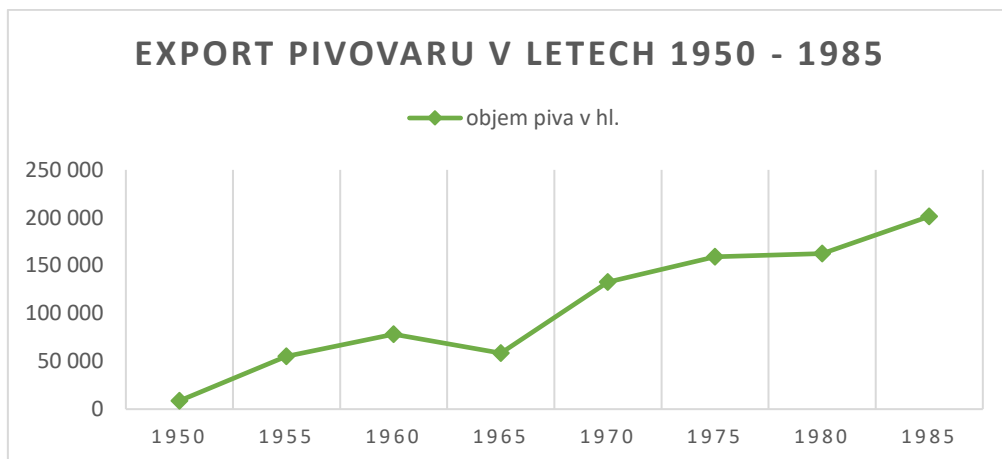
5.6 Mezinárodní obchod v oboru pivovarnictví v letech 1945 – 1989; Budějovický Budvar, n.p.

Po druhé světové válce byl pivovar opět poškozen, avšak ne tak radikálně jako po první světové válce. Protektorátní správa pivovaru pivovar nemodernizovala a na údržbu vynakládala minimum finančních prostředků. V roce 1948 byl majetek znárodněn. Tento majetek byl k 31. prosinci 1947 oceněn na 66 378 118,60 Kč. Vývoz byl do roku 1968 zanedbatelný a o prvním velkém vývozu lze tedy hovořit až v roce 1968. V tomto období došlo k výrazné změně sortimentu pivovaru. Na jaře 1950 pivovar vyráběl 54,5 % světlého a zbylých 45,5 % piva tmavého. Po roce 1967 byly dřevěné a kovové přepravky postupně nahrazovány plastovými obaly. Od roku 1986 používá společnost výrobní kód EAN.⁶⁴

⁶² SIRŮČEK, Pavel. Hospodářské dějiny a ekonomické teorie: (vývoj, současnost, výhledy). Slaný: Melandrium, 2007. ISBN 978-80-86175-53-9.

⁶³ Tamtéž

⁶⁴ HAJN, Ivo. Budweiser Budvar: (1895-2015). České Budějovice: Budějovický Budvar, n.p., 2015, 159 s. ISBN 978-80-260-9000-7.

Obrázek 5: Export pivovaru v letech 1950 – 1985

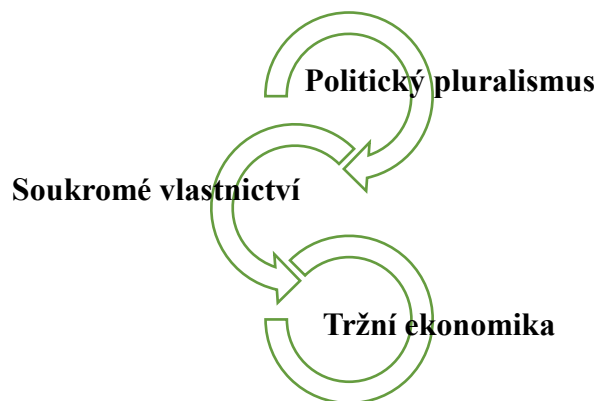
Zdroj: Vlastní zpracování podle HAJN, Ivo. Budweiser Budvar: (1895-2015). České Budějovice: Budějovický Budvar, n.p., 2015, 159 s. ISBN 978-80-260-9000-7.

Na obrázku 5 je znázorněn vývoj v exportu Budějovického Budvaru, n.p. v letech 1945, 1950, 1955, 1960, 1965, 1970, 1975, 1980 a 1985. Z důvodu srozumitelnosti a interpretovatelnosti byly vybrány pouze tyto roky.

5.7 Vývoj hospodářství na přelomu 20. století a 21. století na území České republiky

Charakteristickými znaky pro Československou republiku po revoluci v listopadu 1989 je znázorněn na obrázku 6, z něž je zřejmé, že politický pluralismus, soukromé vlastnictví a tržní ekonomika byly základem nového státu. Respekt soukromého podnikání vedlo k pozvolné obnově zaniklých majetných společensko-ekonomických elit.⁶⁵

⁶⁵ SIRŮČEK, Pavel. Hospodářské dějiny a ekonomické teorie: (vývoj, současnost, výhledy). Slaný: Melandrium, 2007. ISBN 978-80-86175-53-9.

Obrázek 6: Elementární změny v ČSR po listopadu 1989

Zdroj: SIRŮČEK, Pavel. *Hospodářské dějiny a ekonomické teorie: (vývoj, současnost, výhledy)*. Slaný: Melandrium, 2007. ISBN 978-80-86175-53-9.

Transformaci československé, potažmo české, ekonomiky lze dělit na tři různé etapy. První z nich byla liberalizace a stabilizace ekonomiky, druhá etapa rovnala se privatizací a třetí etapa se zaměřila na koncentraci kapitálu, dokončení privatizačních a restrukturalizačních procesů.⁶⁶

Liberalizace a stabilizace ekonomiky:

Liberalizace trhu požadovala zrušení cenových regulací a subvencí, protože ceny neodrážely strukturu nákladů a neodpovídaly ani poptávce. Cenová liberalizace nebyla populární, jelikož obyvatelstvo pocítilo zvyšování cen, a to až o několik desítek procent. Na počátku roku 1991 byla zavedena vnitřní konvertibilita měny (= konec devizových omezení v zahraničním obchodě) a domácí trh se tak otevřel. Zahraniční konkurence tlačila na kvalitu výrobků vyrobených na našem území a bylo to prvním krokem pro strukturální změny v ekonomice. Státní banka byla rozdělena na centrální banku a komerční banky, ty však neměly zkušenosti s poskytováním úvěrů, a proto byly stanoveny úvěrové limity. Tímto krokem skončilo automatické financování státních podniků – úvěrová restrikce. Charakteristickým rysem tohoto období byl hospodářský pokles. Cenový skok zvýšil ceny ve srovnání s nominálním důchodem (růst reálných mezd až od roku 1993) a tím došlo i k znehodnocování úspor obyvatelstva.⁶⁷

⁶⁶ SIRŮČEK, Pavel. *Hospodářské dějiny a ekonomické teorie: (vývoj, současnost, výhledy)*. Slaný: Melandrium, 2007. ISBN 978-80-86175-53-9.

⁶⁷ Tamtéž

Makroekonomický ukazatel HDP (změna):

- **1990:** -1,1 %,
- **1993:** 0,1 %,
- **1995:** 5,9 %. ⁶⁸

Privatizace:

V červenci roku 1991 bylo rozhodnuto, že privatizace bude prováděna za pomoci pěti, potažmo šesti metod:

- veřejná aukce,
- veřejná soutěž,
- prodej majetku (předem určenému zájemci),
- prodej akcií existující společnosti nebo vznik nové společnosti a prodej jejích akcií,
- restituce,
- investiční kupony. ⁶⁹

Metody si byly rovnocenné, možné kombinovat. Domácí trh nebyl ustálený, a proto probíhala privatizace v účetních cenách. Ceny byly splatné po uzavření smlouvy s Fondem národního majetku ČR. Privatizaci lze rozdělit do několika kroků, prvním z nich byla malá privatizace, která se měla údajně zrodit díky netrpělivosti společnosti a jednalo se o dražby podnikových hmotných aktiv. Druhým krokem již byla velká privatizace, jejímž základem byla kuponová privatizace. I kuponová privatizace prošla několika kroky, a to konkrétně dvěma vlnami. V červenci roku 1992 byla zahájena první vlna kuponové privatizace. Prodej knížek v rámci druhé vlny začal 1. října 1993, tedy pouze na území České republiky. ⁷⁰

Dokončení změn:

Závěrečná fáze transformace probíhala v letech 1995 až 2004, kdy na jedné straně figurovala kuponová privatizace a na straně druhé vstup České republiky do EU. Lze konstatovat, že

⁶⁸ Tamtéž

⁶⁹ SIRŮČEK, Pavel. Hospodářské dějiny a ekonomické teorie: (vývoj, současnost, výhledy). Slaný: Melandrium, 2007. ISBN 978-80-86175-53-9.

⁷⁰ Tamtéž

období od roku 1995 do roku 2004 bylo pro nové majitele jakýmsi zkušebním obdobím a sžití s novým hospodářským prostředím.⁷¹

Události v jednotlivých obdobích 90. let:

- **1993 – 1996:** období obnovy a vzestupu,
- **1997 – 1999:** hospodářský pokles,
- **2000:** makroekonomická stabilita země, obnova ekonomického růstu.⁷²

5.8 Mezinárodní obchod v oboru pivovarnictví ve 21. století; Budějovický Budvar, n.p.

Poslední politická změna v listopadu 1989 vedla ke změně celé ekonomiky, došlo např. ke změnám vlastnictví, a to mělo velký vliv na vývoj pivovarnictví v České republice. Jedním z nevyřešených problémů pivovaru Budějovický Budvar, n.p. byla modernizace, která započala již v roce 1967. Mnoho z předešlých projektů bylo nahrazeno novými a od roku 1991 do roku 2014 bylo v tomto podniku zainvestováno přibližně pět miliard korun. To mělo dopad na výrobní kapacitu, která se z původních 491 000 hektolitrů piva zvedla na 1,5 milionů hektolitrů piva. Nové technologie a techniky přinesly do společnosti nové možnosti, přesto se nezměnily vstupní suroviny pro výrobu piva.⁷³

V roce 2015 uvařily pivovary nejvíce piva ve své historii, a to díky exportům jednotlivých podniků. Nárůst činil více než 13 %, vychází to z dat Českého svazu pivovaru a sladoven. Jedna pětina objemu uvařeného piva byla vyvezena především do států Evropské unie, o jednu třetinu naopak klesl vývoz do zemí mimo Evropskou unii. Nejvíce piva se vyvezlo

⁷¹ SIRŮČEK, Pavel. Hospodářské dějiny a ekonomické teorie: (vývoj, současnost, výhledy). Slaný: Melandrium, 2007. ISBN 978-80-86175-53-9.

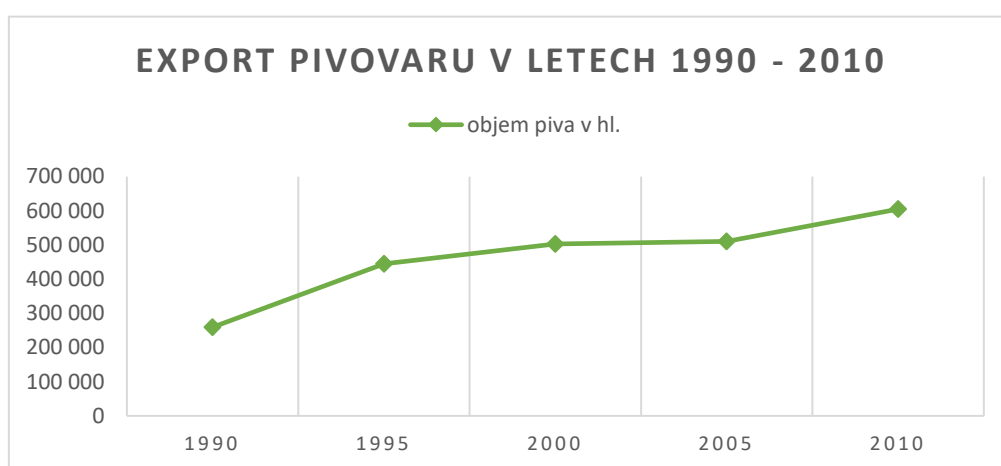
⁷² Tamtéž

⁷³ HAJN, Ivo. Budweiser Budvar: (1895-2015). České Budějovice: Budějovický Budvar, n.p., 2015, 159 s. ISBN 978-80-260-9000-7.

na Slovensko, druhé bylo Německo. Jedním z dalších velkých exportních partnerů českých pivovarů je Polsko.⁷⁴

Mezi další pivovary, které své pivo vyváží za hranice České republiky patří např.:

- Rodinný pivovar BERNARD a. s.,
- PIVOVAR ROHOZEC, a.s.,
- Plzeňský Prazdroj, a.s.,
- Královský pivovar Krušovice, a.s.

Obrázek 7: Export pivovaru v letech 1990 – 2010

Zdroj: Vlastní zpracování podle HAJN, Ivo. Budweiser Budvar: (1895-2015). České Budějovice: Budějovický Budvar, n.p., 2015, 159 s. ISBN 978-80-260-9000-7.

Obrázek 7 popisuje objem vývozu pivovaru Budějovický Budvar, n.p. od roku 1990 do roku 2010. Z obrázku je viditelný každoroční nárůst vývozu pivovaru. V roce 2000 přesáhl objem vývozu 500 000 hl. piva ročně. Během roku 2014 toto číslo vzrostlo na 812 753 hl. piva a v následujících letech se předpokládá další nárůst.

⁷⁴ Pivovary hlásí historický rekord. Vděčí za to exportu a nealku. IDNES.cz [online]. [cit. 2017-04-02].

Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/ceske-pivo-posiluje-pozici-v-zahranici-export-rose-f9z-/ekonomika.aspx?c=A160407_100924_ekonomika_rts

6. Komparativní výhody České republiky

V této kapitole budou podrobně popsány některé příklady komparativních výhod, kterými Česká republika disponuje.

Česká republika se svou ekonomikou zaměřuje na export. Z pohledu teorie komparativních výhod, Česká republika disponuje výhodami i nevýhodami. Tyto výhody a nevýhody lze posuzovat ze dvou hledisek, a to z hospodářského a přírodního hlediska.⁷⁵ Tabulka 3 shrnuje všechny komparativní výhody a nevýhody České republiky. Mezi výhody např. patří vysoká vzdělanost obyvatelstva a mezi nevýhody malá konkurenceschopnost výrobků ve směně v mezinárodním obchodě.

Tabulka 3: Komparativní výhody a nevýhody ČR

Výhody	Nevýhody
Zeměpisná poloha	Rozloha země
Přírodní povrch	Nízký počet obyvatel
Minerální zdroje	Materiální zdroje
Vysoká vzdělanost	Malá konkurenceschopnost výrobků v mezinárodním obchodě
Nízké mzdy a platy	
Stupeň průmyslového sektoru	

Zdroj: Vlastní zpracování podle FOJTÍKOVÁ, L. *Zahraničně obchodní politika ČR. Historie a současnost (1945-2008)*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-128-4.

6.1 Zeměpisná poloha

Česká republika se nachází ve Střední Evropě, a to ji přináší komparativní výhodu. Obchodní partneři mají výborný přístup do země a výrobní podniky mají naopak blízko ke svým obchodním partnerům. Tuzemské i zahraniční podniky tak mohou využívat této polohy pro své podnikání. Důležité je využívání tzv. obchodních cest, týká se to např. přístavu v Hamburku (Spolková republika Německo) nebo železničních tratí, které značně zlepšují infrastrukturu České republiky.

⁷⁵ FOJTÍKOVÁ, L. *Zahraničně obchodní politika ČR. Historie a současnost (1945-2008)*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-128-4. Str. 114-115.

Česká republika sousedí se čtyřmi státy – Rakouská republika, Polská republika, Slovenská republika a Spolková republika Německo.

Zahraniční obchod – Vývoz a dovoz podle hlavních zemí za rok 2015:

- Rakouská republika:
 - dovoz: 103 486 mil. Kč,
 - vývoz: 158 117 mil. Kč.
- Polská republika:
 - dovoz: 275 620 mil. Kč,
 - vývoz: 227 942 mil. Kč.
- Slovenská republika:
 - dovoz: 178 374 mil. Kč,
 - vývoz: 384 039 mil. Kč.
- Spolková republika Německo:
 - dovoz: 901 434 mil. Kč,
 - vývoz: 1 248 360 mil. Kč.⁷⁶

V porovnání těchto čtyř zemí je pro Českou republiku nejvýznamnějším obchodním partnerem Spolková republika Německo, týká se to vývozu i dovozu.

6.2 Vysoká vzdělanost

K vysoké vzdělanosti České republiky přispívá systém školství, který začíná předškolní vzděláním a končí vysokoškolským vzděláním.

V tabulce 4 jsou shrnuty všechny druhy škol na území České republiky, počty učitelů a dětí ve školách. Tyto údaje jasně dokazují, že vzdělanost je na vysoké úrovni a počet studentů vysokých škol přesahuje 300 000.

Z tabulky 4 vychází najevo, že nejvíce dětí navštěvuje základní školy, následují střední školy a na pomyslné třetí místo se zařazují školy mateřské.

⁷⁶ Statistická ročenka České republiky: Statistical yearbook of the Czech Republic. Praha: Český spisovatel, 1993-. ISBN 978-80-250-2726-4. ISSN 1211-4812.

Tabulka 4: Vzdělávání na území ČR

Druh školy	Školní rok	Počet škol	Počet učitelů	Počet dětí
Mateřská	2015/2016	5 209	29 524	367 361
Základní	2015/2016	4 115	60 221	880 251
Střední	2015/2016	1 304	38 386	427 107
Konzervatoře	2015/2016	18	1 063	3 733
Vyšší odborné	2015/2016	171	1 667	24 786
Vysoké	2015/2016	69	x	326 909

Zdroj: Vlastní zpracování podle Statistická ročenka České republiky: Statistical yearbook of the Czech Republic. Praha: Český spisovatel, 1993-. ISBN 978-80-250-2726-4. ISSN 1211-4812.

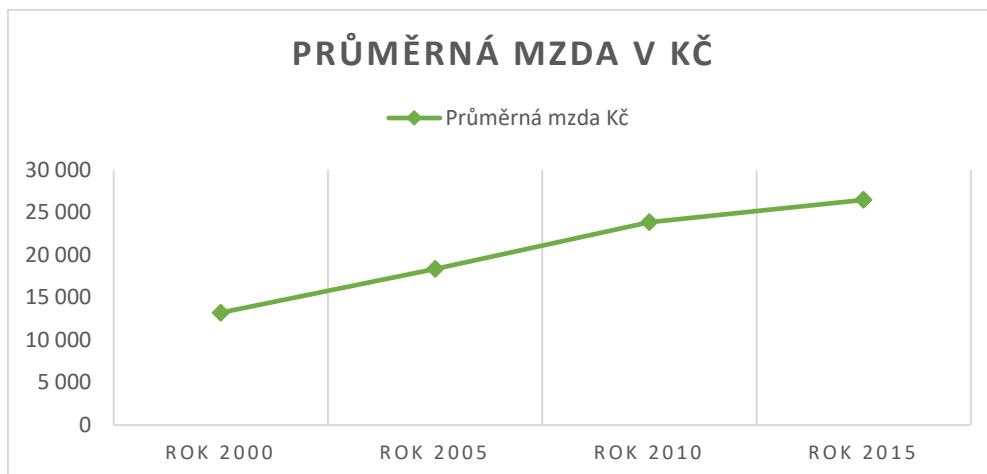
Veřejné výdaje na školství v roce 2015 činily 182 848 mil. Kč, průměrná měsíční mzda akademických pracovníků na veřejných vysokých školách za rok 2015 byla 44 790 Kč.⁷⁷

6.3 Nízké mzdy a platy

Podle posledních statistických údajů dosahuje průměrná mzda v České republice 29 320 Kč. Ve stejném období v roce 2015 byla průměrná mzda nižší o 4,2 %. Reálná mzda se zvýšila o 2,8 %.⁷⁸ Na obrázku 4 je vývoj průměrné měsíční mzdy na území České republiky v letech 2000, 2005, 2010 a 2015.

⁷⁷ Statistická ročenka České republiky: Statistical yearbook of the Czech Republic. Praha: Český spisovatel, 1993-. ISBN 978-80-250-2726-4. ISSN 1211-4812.

⁷⁸ ČSÚ: Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2016 [online]. 2017 [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2016>

Obrázek 8: Vývoj průměrné mzdy v ČR

Zdroj: Vlastní zpracování podle ČSÚ: Průměrná hrubá měsíční mzda [online]. 2016 [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prumerna-hruba-mesicni-mzda-graf>

I přes růst průměrných mezd patří čeští zaměstnanci spíše k podprůměru oproti Evropě. To dokazuje obrázek 8. Pro investory je to však výborný důvod k tomu, aby zde stavěli nové podniky a v nich zaměstnávali české pracovníky.

Jako komparativní výhodu lze tedy spatřit v nákladech na mzdy a platy. Ale trend rostoucí mzdy pomalu vede ke ztrátě této výhody a výroba se přesouvá např. do Číny nebo Vietnamu.

7. Komparativní výhody českých exportních firem v oboru pivovarnictví

Tato kapitola pojednává o základních informacích společnosti Pivovar Rohozec, a.s., sortimentu a jejích komparativních výhodách.

7.1 Základní informace o společnosti PIVOVAR ROHOZEC, a.s.

Společnost Pivovar Rohozec, a.s. se zabývá výrobou piva a dalších nápojů. Tato společnost používá slogan „Pivo Českého ráje“ a tím se snaží poukázat na oblast, ve které svůj sortiment vyrábí a prodává. Hospodaření společnosti dovedlo pivovar téměř ke krachu, ale v dnešní době se pivovar opět rozrůstá a investuje do svých výrobních hal a samozřejmě kvality piva. Pivovar Rohozec obchoduje nejen v České republice, ale své produkty vyváží např. do Polska, Slovenska nebo Ruska a Izraele.⁷⁹

Pivovar byl založen v roce 1850 Ferdinandem Ungerem, který ho poté předal svému synovi Karlovi. Následně převzal pivovar vnuk F. Ungera, Karel, který ho v roce 1910 prodal do nově vzniklé společnosti Společenský pivovar a velkostatek hostinských, společnost s ručením omezeným, Malý Rohozec u Turnova. Tato společnost provozovala pivovar až do roku 1924 a poté se změnila právní forma podnikání na akciovou společnost. Pivovar byl v roce 1948 znárodněn a stal se součástí podniku Severočeské pivovary.⁸⁰

1. července roku 2004 byla založena nová společnost Pivovar Rohozec, a.s. a společnosti se opět začalo dařit lépe hospodařit. Společnost zachovala tradiční výrobu piva z dob minulého století. Pivovar je v dnešní době zrekonstruovaný, uprostřed dlážděného nádvoří je kašna a návštěvníci slyší pravidelné odbíjení pivovarských hodin.⁸¹

⁷⁹ O pivovaru [online]. 2017 [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: <http://pivorohozec.cz/pivovar/o-pivovaru/>

⁸⁰ Tamtéž

⁸¹ Tamtéž

7.2 Sortiment společnosti

Pivovar Rohozec, a.s. prodává své výrobky v podobě sudových piv, lahvových piv a sudových limonád.

Sudové pivo:

Mezi výrobky, které se prodávají v sudech patří např. ROHOZEC Nealko, ROHOZEC Y, ROHOZEC Jedenáctka řezaná nebo ROHOZEC Třináctka tmavá.⁸²

V tabulce 3 jsou znázorněny některé druhy piv, jejich tržní druh nebo procento alkoholu.

Tabulka 5: Sudové pivo

Název	Tržní druh	Alkohol (%)	Min. trvanlivost (dny)
Rohozec Nealko	nealkoholické	< 0,05	60
Rohozec Y	světlé výčepní	4,6	90
Rohozec Jedenáctka řezaná	řezaný ležák	5,0	90
Rohozec Třináctka tmavá	tmavý speciál	5,9	90

Zdroj: Vlastní zpracování podle Veškerý sortiment [online]. 2017 [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: <http://pivorohozec.cz/veskery-sortiment/>

Lahvové pivo:

Mezi lahvová piva patří ROHOZEC PODSKALÁK, ROHOZEC X, ROHOZEC Dvanáctka nebo ROHOZEC Třináctka tmavá.

Světlé výčepní pivo ROHOZEC PODSKALÁK obsahuje 4,2 % alkoholu. Má svěží chuť, lehkou hořkost a nejvhodnější je po těžké práci nebo náročném sportovním výkonu.⁸³

ROHOZEC X patří mezi speciální tmavá piva s obsahem alkoholu 4,6 %. Specifické je svým složením – český, mnichovský a karamelový slad skloubený s vodou z vlastních pramenišť.⁸⁴

⁸² Veškerý sortiment [online]. 2017 [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: <http://pivorohozec.cz/veskery-sortiment/>

⁸³ Tradiční piva - Podskalák [online]. 2017 [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: <http://pivorohozec.cz/tradicioni-piva/podskalak/>

⁸⁴ Netradiční piva - Rohozec X [online]. 2017 [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: <http://pivorohozec.cz/netradicni-piva/rohozec-x/>

Světlý ležák Premium ROHOZEC Dvanáctka obsahuje 5,3 % alkoholu. Pivo má plnou chuť a příjemnou hořkost, doporučuje se např. k pečení nebo guláši.⁸⁵

Tmavý speciál ROHOZEC Třináctka tmavá obsahuje nejvíce alkoholu z popisovaných piv a to 5,9 %. Jedná se o pivo s vyváženou hořkostí, kterou dokresluje karamelové aroma. Toto pivo svou sladkostí osloví i ženy.⁸⁶

Sudové limonády:

Jedná se o limonády s příchutí Malina, Cola a Oranž.⁸⁷ Z dostupných informací autorky je známé, že společnost vyrábí i další limonádu, která však není distribuována v sudech, nýbrž se jedná o lahvový prodej nápoje GINGER Drink (zázvorová nealkoholická limonáda).

7.3 Komparativní výhody společnosti

Pivovar Rohozec, a.s. disponuje několika komparativními výhodami. V této podkapitole budou podrobně vysvětleny a popsány.

7.3.1 Poloha pivovaru:

Poloha pivovaru je ideální pro vývoz. V okolí pivovaru je kvalitní infrastruktura. Pivovar disponuje několika příjezdovými cestami, které jsou již hotové nebo se v současné době dokončují. Plán pivovaru je takový, že jedna přístupová cesta bude pro nákladní dopravu a bude končit u haly distribuce. Veškerá distribuce bude probíhat na prostoru před skladovou halou. Nyní se tato cesta dokončuje a v letních měsících bude přístupná pro nákladní automobilovou dopravu.

Jednou z dalších výhod polohy společnosti je rybník, který je ve vlastnictví pivovaru. V dřívějších dobách byl hojně využíván v zimních měsících jako zdroj ledu na chlazení piva. Nyní neslouží prakticky k ničemu, ale v případě požáru v pivovaru by mohl být použit jako záložní zdroj vody na hašení. Pivovar je samozřejmě vybaven jinou požární technikou, ale v případě výpadku systému je velmi výhodné využití vlastního zdroje vody.

⁸⁵ Tradiční piva - Dvanáctka [online]. 2017 [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: <http://pivorohozec.cz/tradicni-piva/dvanactka/>

⁸⁶ Tradiční piva - Třináctka [online]. 2017 [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: <http://pivorohozec.cz/tradicni-piva/trinactka/>

⁸⁷ Veškerý sortiment [online]. 2017 [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: <http://pivorohozec.cz/veskery-sortiment/>

7.3.2 Investice a modernizace:

Pivovar v posledních letech prošel nákladnou rekonstrukcí. Za pomoci dotací z EU bylo možné zmodernizovat výrobu a ulehčit proces čištění vrácených lahví nebo vybudování nové spilky. Na obrázku 9 jsou vidět dvě tabulky. Tabulka z roku 2012 dokazuje „Pořízení nových technologických zařízení s vyššími technologickými a užitnými parametry Pivovaru Rohozec“. Tabulka z roku 2013 popisuje „Zvyšování vnitřní efektivity pivovaru prostřednictvím ICT podpory výrobních faktorů“. Tyto investiční projekty mohly vzniknout na základě dotací EU, konkrétně se jednalo o Evropský fond pro regionální rozvoj.

Obrázek 9: Dotace EU v Pivovaru Rohozec

Zdroj: Foto Michaela Dobrá

Lze to považovat za obrovskou výhodu oproti jiným menším pivovarům v Libereckém kraji. Na této společnosti je vidět snaha rozvíjet se a tím zvyšovat své zisky. Tento pivovar má všechny předpoklady k tomu, aby byl na poli mezinárodního obchodu úspěšný. A to nejen díky modernizaci pivovaru, ale především přístupem firmy ke svému podnikání.

Využívání fondů EU je pro firmy této velikosti nesmírně důležité, modernizace by jinak nebyla možná. Nicméně je důležité dobré hospodaření společnosti a vlastní investování volných finančních prostředků do podnikání.

7.3.3 Rozmanitost exportních zemí:

Rohozecké pivo je vyváženo do mnoha zemí Evropské unie i mimo ni. Celá jedna sedmina produkce pivovaru je vyvážena do partnerských zemí. Mezi nejdůležitější partnery patří již několik let Polsko nebo Slovensko.

Polští spotřebitelé si dříve žádali velmi silný procentuální podíl alkoholu. Rohozecký pivovar tomu uzpůsobil vyvážené druhy piv, v posledních letech však tento trend ustává a polští zákazníci žádají ovocná piva nebo piva s menším podílem alkoholu. Pivovar samozřejmě znovu reaguje úpravami dodávek.

- **Španělsko:**
 - četnost vývozů velmi kolísá, jedná se o kontrakty na rok, max. dva.
- **Finsko:**
 - dva rozdílní zákazníci,
 - jedním je státní odběratel, pivo zde prochází výběrovým řízením a až poté se dostává na trh,
 - druhým zákazníkem je nestabilní partner se kterým v blízké budoucnosti rozváže pivovar vztahy.
- **Rusko:**
 - dříve velmi významný partner, v posledních letech úpadek exportu o 80 %.
- **Švédsko:**
 - jedná se o podobný případ jako s Ruskem,
 - jeden stálý partner zrušil svou podnikatelskou činnost, tudíž byly rozvázány všechny vazby a pivovar zde přišel o odbyt.
- **Austrálie:**
 - vývoz rohozeckého piva do komunity českých občanů žijících v Austrálii pro vlastní spotřebu,
 - v období jara a podzimu.

- **Izrael:**
 - nárazové exporty, v množství 4 – 6 kontejnerů ročně.
- **Čína:**
 - jednou ročně 5 – 8 palet.
- **Itálie:**
 - v současné době se připravuje nový kontrakt,
 - edice piva s novými etiketami v modré barvě.
- **Německo:**
 - speciální balení piva před dvěma lety (čtyři plechovky, každá plechovka musela mít jiný motiv),
 - vývoz malinového piva do ruské komunity.

Do Finska se vyváží pouze jeden druh piva, a to ten, které projde státním výběrovým řízením. Polští zákazníci v současnosti preferují méně alkoholická piva, ale odbyt zde mají všechny rohozecká piva. Do Izraele je vyváženo speciální pivo, které není dostupné pro český trh. Jedná se o 3,5% „osmičku“, která odpovídá tamní legislativě. Nicméně pivovar je ochotný vyrobit jakýkoliv druh piva, který zákazník požaduje. I toto lze shledat jako nesmírnou výhodu.

Společnost má širokou škálu obchodních partnerů, ale důležité je i péče o ně. Někteří partneři jsou nárazoví, a tudíž si nedá očekávat jejich pravidelný odběr. Lepší komunikace by mohla vést ještě k lepším obchodním vztahům a navázání nových kontraktů. Novým partnerem je již výše zmiňovaná Itálie, není lepší příležitosti, než si zkusit lepší komunikaci s obchodním partnerem nyní. Pravděpodobně by mohly zapůsobit i výhodné nabídky pro prvních pár nákupů sortimentu společnosti.

7.3.4 Zaměstnanci:

Pivovarští zaměstnanci na postech sládků a pivovarských dělníků jsou zde nesmírně cenní. Vzdělání na těchto pracovních pozicích není natolik důležité jako jsou zkušenosti s oborem. Na vyšší pracovní posty jsou poté dosazováni vzdělanější pracovníci.

Pivovar zaměstnancům poskytuje benefity ve formě stravenek, kde 55 % hradí pivovar jako zaměstnavatel a zbývajících 45 % doplácí zaměstnanci. Ti mají možnost stravování

v restauraci v areálu pivovaru, která je přístupná i pro veřejnost. Dále mohou zaměstnanci svými pracovními výkony dosáhnout na mimořádné odměny.

Zaměstnanci jsou do pivovaru přijímáni na základě osobního pohovoru, který je podložen životopisem uchazeče. Pivovar zaměstnává vlastní personalistku, která se stará o nábor nových zaměstnanců. Kandidáti se hlásí často sami nebo jsou doporučováni Úřadem práce.

7.3.5 Kvalita výrobků a výroba piva:

Další výhodou rohozeckého piva je bezpochyby jeho kvalita. Pivovar dostává pravidelně každý rok nějaké ocenění, a to nejen za své výrobky. Společnost získala např. i ocenění „Spolehlivá firma“.

Největší úspěchy výrobků:

- rok 2010
 - 1. místo v soutěži Pivo České republiky 2010 – SKALÁK 13 % speciální tmavý ležák,
 - 2. místo v soutěži Česká pivní pečeť 2010 – SKALÁCZECH lehké pivo,
 - 1. místo v soutěži Chmielaki Krasnostawskie 2010 – SKALÁK 13 % tmavý,
- rok 2013
 - vítěz „Regionální potravina Libereckého kraje“ – Rohozec X tmavá desítka
 - vítěz „Výrobek Libereckého kraje“ – Rohozec X tmavá desítka,
- rok 2014
 - vítěz „Výrobek Libereckého kraje“ – Rohozec Y,
 - 2. místo Cerevisia specialis – 13% tmavý speciál,
- rok 2015
 - 1. místo v soutěži Chmielaki Krasnostawske 2015 – Rohozec 13% tmavá,
 - 2. místo v soutěži Dočesná 2015 – Rohozec 13% tmavá,
 - 3. místo v soutěži Pivo České republiky 2015 – Rohozec Podskalák,

- rok 2016
 - 2. místo v soutěži Pivo České republiky 2016 – Rohozec Trináctka tmavý speciál,
 - 3. místo v soutěži Pivo České republiky 2016 – Rohozec Ypsilon.⁸⁸

Poslední komparativní výhodu lze sledovat ve výrobě piva. Ta je od založení pivovaru (rok 1850) v režii tradičních receptur a technologií. V podkapitole 7.3.2 byla zmíněna modernizace pivovaru. Ta je samozřejmě velmi nutná v dnešní době, ale zachování původních receptur pro výrobu je ještě důležitější. Modernizace je pouze prostředek pro ulehčení zaměstnancům, výroby piva a konkurenceschopnost pivovaru.

V různých procesech výroby piva jsou zachovány tradiční postupy, které probíhaly i v 19. století.

7.4 SWOT analýza pivovaru Rohozec, a.s.

SWOT analýza je analytická technika, která je využívána na zhodnocení vnitřních a vnějších faktorů, které ovlivňují úspěšnost podniku. Autorem této analýzy je A. Humphrey, který ji navrhl v 60. letech 20. století. Analýza se skládá ze čtyř základních oblastí. První dvě oblasti se věnují silným a slabým stránkám podniku, vycházejí z vnitřního prostředí podniku. Zbylé dvě oblasti hodnotí příležitosti a hrozby, které vycházejí z vnějšího prostředí.⁸⁹

Silné stránky

Silné stránky podniku jsou důležité pro získání komparativní výhody. Pivovar Rohozec, a.s. disponuje několika silnými stránkami:

- kvalitní výrobky a jejich ocenění,
- umístění pivovaru na okraji Českého ráje,
- tradiční výroba piva,
- využití fondů EU pro regionální rozvoj,
- spolupráce s Úřady práce.

⁸⁸ Ocenění [online]. 2017 [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: <http://pivorohozec.cz/oceneni/>

⁸⁹ SWOT analýza [online]. [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/swot-analyza>

Slabé stránky

Slabé stránky poukazují na nedostatky, kterými by se měl pivovar Rohozec a.s. zabývat a zaměřit se na jejich odstranění. Mezi slabé stránky pivovaru patří:

- přístup k zaměstnancům – neexistence odborů,
- krátkodobé obchodní kontrakty,
- nedostatečná reklama,
- skladování prázdných sudů na dvoře před skladovací halou.

Příležitosti

Příležitosti podniku by měly být využívány k dosažení lepšího postavení na trhu, získávání nových zákazníků nebo ke spokojenosti zaměstnanců. Mezi příležitostmi lze zařadit:

- spolupráce se středními odbornými školami – prezentace, exkurze, nabídky pracovních míst,
- nové segmenty trhu, expanze,
- věrnost zákazníků.

Hrozby

Hrozby jsou posledním faktorem SWOT analýzy, které mohou podnik ohrozit v mnoha oblastech. Identifikace hrozeb může zabránit škodám na majetku nebo zisku. K hrozbám pivovaru Rohozec, a.s. patří:

- normy na výrobu piva,
- konkurence v podobě menších pivovarů v kraji,
- substituty v podobě ovocných ciderů,
- legislativní změny – zákaz kouření v restauracích = pokles spotřeby piva.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo nalezení a vyhodnocení komparativních výhod firmy Rohozec, a.s. Po analýze této firmy lze říci, že nedisponuje žádnou absolutní výhodou ve svém oboru. Komparativními výhodami však ano a podnik je schopný těchto výhod využívat ve svém podnikání.

Skutečností je, že komparativní výhoda je značně významná pro zemi, která uskutečňuje mezinárodní obchod. Pokud chce být výrobní podnik konkurenceschopný, je důležité, aby se věnoval takové oblasti podnikání, ve které bude v porovnání lepší než ostatní země. Českou ekonomiku lze definovat jako otevřenou, se zaměřením na export. Mezinárodní obchod je důležitým faktorem pro Českou ekonomiku. Vývoz do zemí EU vzrostl podle Českého statistického úřadu o 15 % v roce 2016 a tento rok lze hodnotit jako rekordní. V posledních několika letech se ekonomika těší růstu po předcházející ekonomické recesi. Nyní je nutné podotknout, že propojenost ekonomik nemá jen pozitivní dopady. Podle prognóz bude česká ekonomika v roce 2017 ovlivněna i zrušenou intervencí ČNB vůči koruně, která skončila 6. dubna 2017.

Mezi komparativní výhody České republiky patří zeměpisná poloha. Díky dostupnosti přístavu v Hamburku, skvělé infrastruktuře země, patří Česká republika svou polohou ke strategickým bodům Evropy. Země je vhodná pro výstavbu nových podniků. Na to navazuje další komparativní výhoda, a tou jsou nízké mzdy a platy. I přes stálý růst průměrné mzdy nepatří Česká republika k zemím s nejdražší pracovní silou. Avšak pokud bude trend rostoucí mzdy i nadále pokračovat, je možné, že země o tuto výhodu přijde. Jedna z dalších výhod je vzdělanost české populace. Systém školství je propracován od mateřských škol, přes střední odborné školy až po vysoké školy. Čeští pracovníci, např. lékaři a vědci jsou ve světě bráni jako profesionálové svého oboru. Podílejí se na významných světových výzkumech.

Pivovar Rohozec, a.s. je jedním z exportních podniků České republiky. Jedná se o pivovar v blízkosti Turnova, který svou velikostí patří k malým a středním podnikům ČR. Firma své pivo označuje jako pivo Českého ráje. Pivovar se po nevydařených letech (1994 – 2004) začíná měnit v moderní pivovar s tradičními postupy pro výrobu piva. Po roce 2004 byly zahájeny významné investice, které vedly k zajištění vysoké kvality piva. To se pivovaru podařilo a každý rok je pravidelně oceňován ve významných pivních soutěžích nejen

v České republice. Posledním úspěchem je druhé místo v soutěži Pivo České republiky 2016 za svůj výrobek Rohozec Třináctka tmavý speciál. Pivovar využívá fondů EU pro svůj rozvoj a modernizaci pivovaru (viz. podkapitola 7.3.2 Investice a modernizace).

Pivovar byl podroben analýze komparativních výhod. Mezi nejdůležitější výhody patří poloha pivovaru. V blízkém okolí pivovaru je kvalitní silniční síť, po které pivovar distribuuje své výrobky do zahraničí. V současné době probíhá dokončení příjezdové cesty pro nákladní automobilovou dopravu, která bude končit u skladové haly. Tato výstavba probíhá především proto, aby nákladní automobily nemusely projíždět celým areálem pivovaru.

Pivovar se snaží investovat a modernizovat svůj areál i výrobu. K těmto krokům využívá fondy EU. V posledních letech proběhla nákladná rekonstrukce budov, modernizace výroby nebo výstavba nové spilky. Proběhlo zde i vylepšení procesu čištění vrácených lahví. Pivovar i nadále plánuje nové projekty, které chce uskutečnit.

Jako další výhodu lze spatřit v rozmanitosti exportních zemí. Nejdůležitějšími partnery společnosti jsou Polsko a Slovensko. Pivovar obchoduje velmi aktivně, mezi další obchodní partnery patří např. Německo, Finsko, Izrael, Čína, Austrálie nebo Rusko. V současnosti se jedná o nový kontrakt s Itálií a pivo by mělo být označováno speciální modrou etiketou. Pro všechny exportní podniky je důležitá péče o své zákazníky, pivovar uzavírá zatím spíše krátkodobé kontrakty nebo takové, které jsou pro uzavřené komunity v zemích (Austrálie, Německo). Vedení pivovaru lze tedy doporučit, aby se více staral o své zákazníky, navrhoval jim speciální nabídky nebo se jednoduše připomínal reklamními nástroji.

Kvalita rohozeckého piva je nepopíratelná, tradiční výroba tomuto faktu jen napomáhá a ocenění Spolehlivá firma jen dokresluje pohled na tento perspektivní podnik. Některé postupy ve výrobě jsou totožné s těmi, které byly využívány v 19. století. Největší úspěchy pivovaru od roku 2010 do roku 2016 jsou podrobně popsány v podkapitole 7.3.6 Kvalita výrobků a výroba piva.

Díky využívání komparativních výhod disponuje podnik mnoha přednostmi oproti konkurenčním pivovarům. Důležité ale je sledovat i hrozby v okolí pivovaru. Pro dokreslení představy o pivovaru slouží SWOT analýza, která je znázorněna v tabulce 6.

Tabulka 6: SWOT analýza pivovaru Rohozec, a.s

Silné stránky	Slabé stránky
Kvalitní výrobky a jejich ocenění	Přístup k zaměstnancům – neexistence odborů
Umístění pivovaru na okraji Českého ráje	Krátkodobé obchodní kontrakty
Tradiční výroba piva	Nedostateční reklama
Využití fondů EU pro regionální rozvoj	Skladování prázdných sudů na dvoře před skladovací halou
Spolupráce s úřady práce	
Příležitosti	Hrozby
Nové segmenty trhu, expanze	Normy na výrobu piva
Spolupráce se středními odbornými školami – exkurze, nabídky pracovních míst	Konkurence v podobě menších pivovarů v kraji
Věrnost zákazníků	Substituty v podobě ovocných ciderů
	Legislativní změny – zákaz kouření v restauracích = pokles spotřeby piva

Zdroj: Vlastní zpracování

Mezi silné stránky patří jednoznačně kvalita výrobků a jejich ocenění, slabou stránkou mohou být krátkodobé obchodní kontrakty nebo nedostatečná reklama. Zcela určitě lze podniku doporučit kvalitnější reklamu, např. podporu fotbalistů v nižších soutěžích. K příležitostem lze zařadit spolupráci se středními školami, snahu proniknout do nových segmentů trhu a v neposlední řadě pracovat na věrnosti zákazníků. Lze na to navázat zlepším obchodních vztahů s některými zeměmi. A jako největší hrozbu lze shledat v ovocných ciderech jiných pivovarů. Rohozecký pivovar vyrábí pivo s višňovou příchutí, nejedná se však o cider. Jedná se o míchaný nápoj z výčepního piva s třešňovou příchutí. Cidery nejvíce konzumují ženy a pivovar by v tomto segmentu trhu mohl zároveň najít novou příležitost.

Literatura

Van Marrewijk, C. (2009). Absolute advantage. Princeton: Princeton University Press.
Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/189250799?accountid=17116>

HAJN, Ivo. Budweiser Budvar: (1895-2015). České Budějovice: Budějovický Budvar, n.p., 2015, 159 s. ISBN 978-80-260-9000-7.

ČSÚ: Průměrná hrubá měsíční mzda [online]. 2016 [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prumerna-hruba-mesicni-mzda-graf>

ČSÚ: Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2016 [online]. 2017 [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2016>

SIRŮČEK, Pavel. Hospodářské dějiny a ekonomické teorie: (vývoj, současnost, výhledy). Slaný: Melandrium, 2007. ISBN 978-80-86175-53-9.

KRUGMAN, P.R. and Maurice OBSTFELD. International Economics: Theory and policy. Boston: Addison Wesley, 2009. ISBN 978-0-321-55398-0.

Kniha ekonomie. Praha: Euromedia Group - Knižní klub, 2014. Universum. ISBN 978-80-242-4498-3.

NEUMANN, Pavel, Pavel ŽAMBERSKÝ a Martina JIRÁNKOVÁ. Mezinárodní ekonomie. Praha: GRADA Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3276-3.

SOUKUP, A. Mezinárodní ekonomie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-197-7.

ŠRÉDL, Karel. Mezinárodní ekonomie: (vybrané texty a příklady). Praha: Alfa, 2009. ISBN 978-80-87197-18-9.

BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA a Roman SVOBODA. Mikroekonomie: teorie a praxe. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-453-4.

Netradiční piva - Rohozec X [online]. 2017 [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: <http://pivorohozec.cz/netradicni-piva/rohozec-x/>

Ocenění [online]. 2017 [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: <http://pivorohozec.cz/oceneni/>

O pivovaru [online]. 2017 [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: <http://pivorohozec.cz/pivovar/o-pivovaru/>

RICARDO, David. On the principles of political economy, and taxation. London: John Murray, 1817.

Pivovary hlásí historický rekord. Vděčí za to exportu a nealku. IDNES.cz [online]. [cit. 2017-04-02]. Dostupné z: http://ekonomika.idnes.cz/ceske-pivo-posiluje-pozici-v-zahranici-export-roste-f9z-/ekonomika.aspx?c=A160407_100924_ekonomika_rts

Statistická ročenka České republiky: Statistical yearbook of the Czech Republic. Praha: Český spisovatel, 1993-. ISBN 978-80-250-2726-4. ISSN 1211-4812.

SWOT analýza [online]. [cit. 2017-04-26]. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/swot-analyza>

Tradiční piva - Dvanáctka [online]. 2017 [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: <http://pivorohozec.cz/tradicni-piva/dvanactka/>

Tradiční piva - Podskalák [online]. 2017 [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: <http://pivorohozec.cz/tradicni-piva/podskalak/>

Tradiční piva - Třináctka [online]. 2017 [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: <http://pivorohozec.cz/tradicni-piva/trinactka/>

Veškerý sortiment [online]. 2017 [cit. 2017-03-30]. Dostupné z: <http://pivorohozec.cz/veskery-sortiment/>

FOJTÍKOVÁ, L. Zahraničně obchodní politika ČR. Historie a současnost (1945-2008). 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-128-4.

MANKIW, N. Gregory. Zásady ekonomie. Přeložil Milan SOJKA. Praha: Grada, 2009. Profesionál. ISBN 978-80-7169-891-3.

RICARDO, D. Zásady politické ekonomie a zdanění. Praha: Státní nakladatelství politické literatury, n. p., 1956. 56/I-9.